

Program høsten 2023

Torsdag 28.09.2023 kl. 19:00 Medlemsmøte, Nannestad Bygdemuseum

Tema: Spill med oss! Kulturhistorisk vandringsspill

Mandag 02.10.2023 kl. 11:00+18:30: Historiske glimt, Nannestad Bygdemuseum

Tirsdag 24.10.2023 kl. 18:00 Medlemsmøte, Kommunehuset Biblioteket/kafeen

Tema: VIDAR FEVIK Nå må du nøyte deg himmat. Oppvekstskildring

Mandag 06.11.2023 kl. 11:00+18:30: Historiske glimt, Nannestad Bygdemuseum

Onsdag 22.11.2023 kl. 18:30: Medlemsmøte, Moreppen grendehus

Tema: Historiske bilder og fortellinger fra Moreppen

Mandag 04.12.2023 kl. 11:00+18:30 Historiske glimt, Nannestad Bygdemuseum

Desember 2023 Julemøte Mer info kommer

Nr. 3-2023

Nannestad Historielag

MEDLEMSNYTT
SKOKLA

Berit Schei Hagen	Leder	beritsch.hagen@gmail.com	tlf. 905 84 717
Villy Ruud	Nestleder	vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Cato Sand	Kasserer	c-sand@online.no	tlf. 615 38 967
Roy Carlsen	Sekretær	rocarls@online.no	tlf. 928 93 712
Svein Åge Nygård	Styremedlem	sva-nyga@online.no	tlf. 906 14 874
Svein Monsen	Web	sveinlmm@gmail.com	tlf. 905 52 747

Vararepresentanter: Ola Habbestad – Kari Bakken – Carl Harald Holter

Skokla-redaksjonen:

Villy Ruud	vi-ruu@online.no	tlf. 911 68 671
Unni Breen Vinge	un-b-vi@online.no	tlf. 971 71 700
Inger Bjørndal Foss, redaktør	ingerfo@gmail.com	tlf. 922 34 585

Følg oss på vår hjemmeside: <http://nannestadhistorielag.lag247.no/>
og på Facebook, Nannestad Historielag

Vil du støtte oss med din grasrotandel?

NANNESTAD HISTORIELAG

Org.nr: 918405542

Med vennlig hilsen

Nannestad Historielag

Berit Schei Hagen: Leder

Adr.: Holtervegen 26,
2034 Holter

beritsch.hagen@gmail.com

Hovedvegen

Foto: Inger Bjørndal Foss

Lederen

Jeg håper dere alle har hatt en fin sommer! Den ble tørr og varm i juni og vått resten av sommeren. Det ble så vått at vi 25. juli fikk vanninntrenging i museet, mest i rommene innenfor møterommet. En stor takk til vaktmester Inge som oppdaget dette og fikk ut mye av materialet som stor der raskt, men en del ble vannskadet. Da ekstremværet Hans kom fortsatte det å renne inn, så da tømte vi rommet. Vi har stengt møterommet for utleie inntil det er ryddet og utbedret.

Vi har startet opp etter sommeren, med Historiske glimt på museet.

Som vi har fortalt tidligere har det med Villy i spissen og i samarbeid med Romerike Historielag blitt utarbeidet et digitalt vandringsspill om Teiebyen og forandringen som har skjedd der de siste årene. Dette ble lansert for 9. klasse på Nannestad Ungdomsskole 5. september. På medlemsmøtet 28. september vil vi vise dette og ta vandringen for de som vil. Se også egen artikkel om lanseringen.

Vi har planer om å lage flere vandringer, og trenger flere til å bidra til dette. Vi trenger både kjentfolk som kan informere om kulturminner og flere som kan lage spillene. Opplæring vil bli gitt nå i høst, og vi vil få støtte av Romerike Historielag og leverandøren av spillet. Ta kontakt med Berit eller Villy dersom du vil være med på dette.

Medlemsmøtet i oktober blir i samarbeid med Biblioteket, Vidar Fevik vil presentere sin bok der det er mange kjente fra Nannestad. I november skal vi til Moreppen og temaet da er bilder fra området.

Ta gjerne kontakt om du har spesielle temaer du er interessert i og ønsker at vi skal gå mer inn på. Vi ønsker at flere kan engasjere seg og delta i arbeidsgrupper, det er veldig mange interessante temaer vi kan ta tak i og vi vil sende ut invitasjoner etter hvert.!

Vi trenger også flere til å bidra på museet, og planlegger en opplæring for de som er interessert i dette.

Jeg benytter anledningen til å ønske dere riktig god høst og håper å se mange av dere på møtene våre!

Berit

Trærne gror godt i veikanten og markjordbærene stikker opp gjennom sprukken asfalt. – Jeg lurer på hvordan veien ser ut noen år frem i tid?

Tekst og foto: Inger Bjørndal Foss

Lekkasje på lageret

Det var i høst ved to anledninger vannlekkasje på det ene lagerrommet på museet. Dette medførte at hele lageret måtte tømmes, en stor jobb da lageret var ganske fullt. For å gjøre noe positivt ut av situasjonen ble det lagt et stort arbeid ned i å gå gjennom alt lageret skjulte.

Noe kunne kastes, resten blir plassert på riktig sted etter nøye vurdering.

Berit Schei Hagen og Roy Carlsen er blant de som rydder og sorterer. De håper møterommet snart skal være ryddet igjen og klart til bruk

Tekst og foto: Inger Bjørndal Foss

Hovedvegen

Tiden går fort, men de fleste i voksen alder husker den gang det gikk to busser fra Maura til Oslo. Den ene gikk Åsvegen, den andre Hovedvegen. Bussene møttes på Korslund, der var det overgang til den av bussene som skulle hele veien til byen.

På tur hjem var det samme opplegg. En buss kom fra Oslo, og på Korslund var det overgang til bussen over Åsvegen eller Hovedvegen. Buss-tilbudet var faktisk bedre da enn nå i disse dager da vi oppfordres til å bruke buss og tog. Romeriks-bussene var etter hvert fargerike og lette å kjenne igjen for en småtrøtt pendler.

Så husker vi Hovedvegen, riksvei 120, som slynget seg sving etter sving, og så noen svinger til, før den tok et par ekstra svinger i retning Holter.

Veien ble lettere å kjøre da vi fikk rett fin vei i etapper over tid, og nå er det nesten rett vei fra Engelstadkorset til Gjerdrum. Enda en rett strekning får vi hvis vi kjører E-16 fra Maura til Gardermoen og så svinger ned Sogndalsvegen i retning Engelstadkorset.

Vi kommer fortere fram, men noe av sjarmen er borte. Det må likevel nevnes at sjarmen var litt mer fraværende på vinteren med isglatt og smal vei, – og så alle svingene.

Gamle 120 mellom Austaddalen og Fagerli blir ikke brukt til vanlig trafikk mer. Gårdene i nærheten bruker den selvsagt, men nå prøver naturen å ta tilbake sitt gamle eie.

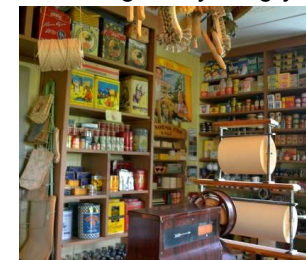
Jeg fikk med meg et par venninner og gikk en runde på gjengrodde stier. Jeg gikk her i 2005 også, og i 2017. Da var det fortsatt noen flekker med hvite striper i veikanten. Nå er det stort sett borte, veien blir stadig smalere. Det virker ikke som om det er så lenge siden vi brukte veien, rusleturen viser at jo, det er mange år siden.

Hjembygdens bakker blide..... Del 4, Av Elisabeth Christie

Far satte seg i spissen for å skaffe bygden telefon, moderne jordbruksredskaper, elektrisitetsverk m.m. Alle disse praktiske oppgaver tok selvfølgelig meget av hans tid, selv om jo prestetjenesten var det viktigste for ham – medmenneskers åndelige behov var det som opptok ham mest. Ved hans avskjed med Holter ble det skrevet om ham at «til tross for sine allsidige evner var han alltid ydmyk og beskjeden, aldri stor i egne tanker». Men mange av hans praktiske oppgaver ble ansett som «syndige ting» i de mest pietistiskes øyne, og en av dem svarte da far spurte ham om han ikke måtte innrømme at det var godt å ha fått elektrisk lys: «Å jo, men jeg skrur ikke på om søndan». Kritikkk fikk han nok ofte, og mor tok seg nær av det, men selv tok han aldri hensyn til hva «folk ville si». Og kritikken forstummet etter hvert som prest og menighet vokste seg sammen og lærte å forstå og respektere hverandre.

Far hadde stor interesse for gårdsbruk; lenge drev han gården selv, og mange mål ny jord ble lagt under plogen. Det var da også som «gårdsarbeidere» vi barn tjente våre første penger. For luking av turnips hadde vi 10 øre raden, og for å gjete kuene når de gikk på «hå», hadde vi 5 øre dagen. En sjelden gang fikk vi 5 øre av mor for å gå ærender «på butikken». Dette var forresten en kjær beskjeftigelse for både store og små i bygden, for der var nok både å se og høre, og ingen anledning til å kjede seg i den lange ventetiden. Langs veggen på de store melkassene som en gang hadde vært blåmalt, satt mennene og pratet og røkte og spyttet i timevis. På døren hang riktignok en trykt plakate med «Benytt spytte-bakken», men hvem gad å ta hensyn til slikt jåleri? Både i kirken, i bede-huset og i butikken overså man fullstendig både spyttebakken og plakaten.

Her var ikke selvbetjening eller snarkjøp. Tvert imot – man måtte heller legge en langtidsplan. Og her var heller ikke noe så urimelig som stengetid. Midt på disken sto en vekt med to skåler, og rundt omkring sto alle loddene. Under taket hang seletøy, arbeidsbukser, melkespann, støvler og emaljerte gryter, alt forbundet med solid gammel spindellev.

Og i hyllene lå fristende blomstret kjøletøy – riktignok litt gulnet i brettene, – garn, såpestykker, gaudaost, skrivepapir, støvleesker og fyrstikkesker til 10 øre pakken. På gulvet sto en tønne med grønnsåpe, en med sirup og en med pultost. I skuffer på innsiden av disken lå finere varer som kaffe, og prisen var kr. 2 pr.kg. for den fineste. I vinduet fristet en glasskrukke med deilige jordbærsukkertøy

som var myke inni, og en med sjokolademus til 1 øre stykket, som også var seige inni. I denne siste krøp det små hvite mark på bunnen. Ja, her var underholdning nok i de timene man måtte vente for å bli ekspedert, samtidig som man fikk hørt de siste «hendelser» diskutert forfra og bakfra. Hendte det at den varen man skulle kjøpe – f.eks. havre-gryn – ikke fantes i butikken for øyeblikket, ble en annen vare – f.eks. grønnsåpe, sterkt anbefalt i stedet. Så ingen skulle kunne si at dette ikke var en vel assortert forretning.

Juleforberedelsene begynte tidlig på prestegården, ja, på landet i det hele. Det var jo så meget som skulle forberedes både ute og inne. Ikke minst tid tok hugging og innbæring av all juleveden som ble stabled til tørk på kjøkkenet, og hver av de 13 blankpussede ovnene skulle ha sin fulle vedkurv. Å passe alle ovnene med ved og koks hele vinteren, var et helt arbeide for seg. Når treske-maskinen – som ble betjent at 16 mann, som skulle bespises 6 ganger pr. dag i 3-4 dager – var ferdig med sin runde fra gård til gård sist i november, kom

slakteren, og griser og okser måtte bøte med livet. I dagene fremover gikk det slag i slag med stapping av pølse, syng av rull, pressing av sylte, koking av deilig klubb med fleskebiter i, og da det ryktes at prestefruen brukte leveren, som på gårdene ble regnet for uspiselig, ble kilovis av lever sendt oss i slaktetiden, og vi hadde den deiligste hjemmelagede leverpostei hele vinteren.

Begge pikene og to hjelpekoner holdt på med julematen i flere dager, og før rengjøringen måtte jo også julebaksten være unnagjort, så noen åttetimersdag var det ikke tale om. Det var bare å holde på til man var

ferdig, og ta natten til hjelp hvis det trengtes. Alle krydderiene til bakingen måtte være støtt ferdig på forhånd, og den gamle messing-morteren måtte holde for. Til fattigmanndeigen bruktes 60 egg og en mengde kremfløte, som vi pisket til

armene verket. To piker sto i det iskolde spiskammeret og kjevlet, mens mor sto over den glohete smultgryten og kokte, til store hauger med lysegule fattigmenn tårnet seg opp på benker og bord – de skulle jo vare helt til påske, ja, aller helst til pinse!

Kurver med julemat ble satt ferdig til dem som kunne komme og hente, men til gamle og syke gikk mor selv. Til gamlehjemmet var det sjelden brøytet vei, så dit kjørte far maten på langslede, og vi barn fikk være med og dele ut poser med gotter til de gamle.

Kulturvandring i Steinsgård 22.juni

På dette siste møtet før sommerferien tok vi turen til Steinsgård. Bosse Tangen tok imot oss i Steinsgård kirke, og fortalte om kirken og grenda rundt denne.

Deretter kjørte vi opp langs sjøen, og hadde en stopp der Bosse fortalte om omlasting av glass fra Hurdal Glassverk, Laboratoriet som tilhørte Tømte og en del om hyttene langs sjøen.

Så kjørte vi opp til Tømte, som i mange år var eid av Oscar Guldberg og deretter Vitenskapsakademiet. Vi ble tatt imot av nåværende eier av gården i midten, Asle Faannessen. Han møtte oss med en smak av Tømte-lam og rabarbrasaft.

Vi satt godt i Asles utemøbler mens Bosse fortalte om Guldberg, Melbysetra og Tømte. Det var en deilig sommerkveld og godt oppmøte.

Tømte

Asle Faannessen tok godt imot oss

Bosse fortalte om Oscar Guldberg og Tømte

Smaksprøve av Tømte-lam

Tekst og foto: Berit Schei Hagen

Gunn Grøndal sjekker fargene

Hvit Ryllik
Bjørkeløv
Gullris

Til venstre: Gult løkskall og tørket Reinfann

Til høyre: Rødløkskall. Det blållilla garnet er farget med et kjøpt fargestoff som heter Blåbark.

Ranveig Lundberg, Solveig E. Korsmoe, Liv Stokstad og Astrid Ringnes

Foto: Rigmor Lerengen og Gunn Grøndal

Julaften feiret vi sammen med gårdens folk med juletreet som midtpunkt. Det måtte rekke til taket, og ble fraktet hjem på kjelke av far og oss barn. Da hadde vi alt «kjent» det lenge, for det var omhyggelig utsett til juletre alt fra sommeren av. Under juletreet lå presangene innpakket i grått papir med hyssing rundt. Alt det fine julepapiret, båndene og kortene fantes ikke den gang. Men pakkenes innhold gjorde at vi kunne sitte i kirken første juledag med nye votter, skjerf og raggsokker, og føle oss beundret av alle som satt bak. Trodde vi. Det var en følelse som bare hørte julen til. Men ingen ting fikk oss til å føle julehøytiden så sterkt som når far sto på prekestolen i den hvite messeskjorten og bad oss reise oss og vi av fulle struper sang høytidsverset: «Oss er i dag en Frelser født». Og så kom det: «Og det skjedde i de dage...» Da var det jul!

En julaften ble det kastet en skygge over vår glede. Mens vi gikk rundt juletreet og sang «O jul med din glede», ble far kalt ut i sykebesøk. Det gikk ingen vei til den lille hytten hvor Kristian lå syk, så far måtte spenne på seg skiene og dra av sted med den sorte prestesekken hvor han hadde samarie og nattverdssaker. Da han kom hjem til frokost juledags morgen, fortalte han at Kristian var død om natten, far hadde sittet hos ham til han døde, og vi syntes alle det var vanskelig å føle den rette julegleden da vi gikk sammen til kirken, og klokken kimet til julefest.

Romjulen hadde sin egen sjarm med alle julefestene og julegjestene. På gjesteværelsene ble sengene redd opp med iskolde laken, og fra de rødgldende etasjeovnene spredte lukte av kongerøkelse seg over hele huset. Gjестene skulle ikke mangle følelsen av hjemlig prestegårdsjul.

«Fritidsproblemer» blant barn og ungdom kan jeg ikke huske eksisterte i vår barndom, i hvert fall ikke på landet. Alltid var det noe å foreta seg både innen- og utendørs, og hver dag nok av spennende opplevelser og «hendelser». Til de største og mest spennende hørte besøk av «spillemennene». Når disse omvandrende musikanter kom med sin lirekasse på ryggen, var det som et pust fra den store, ukjente verden. Henført fulgte vi dem fra gård til gård, og glemte både måltider og lekselesning.

Taterfølgene som kom kjørende med små blakke hester og vognen full av svarte, fillete unger, var også kjærkomne. Det var fast takst at når konen skulle inn i husene for å tigge, bandt hun den minste ungen på ryggen. Enda morsommere var det jo med ordentlige sigøynerfølger, som slo opp telt for flere dager. Om aftenen samlet man seg rundt bålet midt inne i teltet, og det følte uhyre spennende når man i det sparsomme lyset fra bålet bare ved hjelp av litt kaffegrut i bunnen av en kopp kunne få oversikt over hele sin fremtid.

Den begivenhetsrike sommeren 1905 virket oppskakende på sinnene, selv på Romerike. Ektemenn og sønner ble utkalt som grensevakt, og far måtte rundt og trøste i mange hjem. På den tiden utviklet det seg en nasjonal, og også religiøs vekkelse i Holter, som far og mor ledet inn i et sunt spor; bl.a. gjennom de bibeltimer og samtalemøter de sammen hadde hjemme i prestegården. Det var en lys, vidsynt kristendom for det praktiske hverdagsliv de forkynte og selv praktiserte. De hadde begge evnen til å absorbere hva de leste, hørte og selv opplevet, og på en lettfattelig måte gi det videre gjennom private samtaler og på møter. Frukten av det de sådde gjennom så mange år, fikk vi da vi ble deres efterfølgere som prestefolk, høste mer av enn de kanskje selv fikk gleden av. Nu ville det ha gledet dem å se hvor sterkt og takknemlig minnet om dem lever i menigheten.

Høsten 1907 foregikk en stor feltmanøver i Holter, og flere tusen menn lå i leir på prestegårdens eiendom. En dag ble det litt av en panikkstemning på prestegården, da det kom beskjed om at kong Haakon med sin generalstab kom for å inspisere leiren og samtidig ville hilse på prestefolkene og besøke en norsk prestegård. Prestegårdstunet var fullpakket av voksne og barn med norske flagg, og de hilste sin nye, folkekjære konge velkommen med hurrarop da han kom ridende med hele sitt følge opp til inngangs-døren, hvor far og mor sto på trappen for å ønske ham velkommen.

Kongen underholdt seg livlig med sitt vertskap, og spurte far om alle norske prestegårder var like vakre og hyggelige. «Nei, Deres Majestet» svarte far, «men de burde være det». Som rimelig var, flokket folk seg foran vinduene for å se inn og følge begivenhetenes gang. Far, som tenkte at dette ville sjenere kongen, ville trekke gardinene for. Men kongen hindret ham, og bad om at alle som ville, måtte få lov til å følge med i det som foregikk inne i stuene. Sånn var kong Haakon, og det ble ham aldri glemt av dem som var til stede. Da far ca.40 år senere hadde audiens hos kong Haakon for å takke for St. Olav, minnet kongen ham om sitt besøk på Holter prestegård i 1907, og spurte far om han kunne huske det!

Så hendet det igjen noe som bragte vårt lille isolerte samfunn nærmere den store forunderlige, verden. En dag ble stillheten brutt av en helt ukjent lyd: et automobilmhorn! En høy og underlig vogn uten hest foran kom humpende på vår fredelige landevei og skremte vettet av både hester og mennesker, som var vant til å ha veien i fred for seg selv. De stakkars skjelvende dyrene

Grønn Kirkering og plantefarging Av Rigmor Lerengen

Så var det tid for plantefarging i Grønn kirkering. Lørdag 26.8.23 var satt av til dette som skulle foregå i Kjerkestua. Siden Kjerkestua i løpet av sommeren har fått en fin uteplass var tanken at farginga skulle foregå ute, men været var ikke på "vår side" i dag - slik at det ble presenning på gulvet i "storstua" i Kjerkestua. Med kokeplater og kjeler i alle størrelser ble det plantefarging i år også. 12 damer møttes pluss at 2 av dem hadde med seg tre barnebarn som flittig fulgte med på det som foregikk.'

Det å plantefarge garn byr på like mye og mange overraskelse hver gang. Det er langt fra noen enkel oppgave - og Gunn leser seg opp til stadig nye "knep" for at resultatet skal bli best mulig. I år gikk det i reinfann, gullris, rødløksskall, gult løksskall, bjørkeløv. Bladene fra hestehov og rababra kan også brukes. Det er vel egentlig bare å prøve seg

fram og se hva som skjer og hvordan fargen blir. Dette er en gammel metode som ble brukt av våre olde- og bestemødre for å sette farge på garn og vevnader. I tillegg kan det tilsettes Cochenille for å få fram rødfargene. Før farging må garnet beises med alun, slik at fargene «setter seg» bedre i garnet.

Etter mange overraskelser av farger var det tid for kaffe og noe attåt. Her var rundstykker og horn med godt pålegg fra Eva, kanelnurrer fra Solveig og gulrotkake fra Rigmor.

Tross regn og gråvær ble det en fin dag med plantefarging av garn og sosialt samvær. Takk for laget, damer og barnebarn.

Til venstre: Anne Brustad og Astrid Ringnes

Skoklefall på Sør-Kringler 3. juni 2023

Nannestad Historielag fulgte tradisjonen og feiret Skoklefall 3. juni. Vi startet med at Tonje Vollaug Slettum stilte med hesten i år også og vi fikk se skoklene falle. Denne dagen skulle fra gammelt markere at våronna var ferdig.

Deretter ble det servering av rømmegrøt ute i det fine været. Etter at vi hadde spist var det sang og musikk ved Villy Ruud og Terje Bekkedal. Alltid hyggelig med toradermusikk!

Til slutt var det som vanlig Villys quiz med gamle ord og uttrykk, mens Bosse Tangen hadde med de minste på låven for å se om nissen var der.

Det ble en fin kveld på tunet på Sør-Kringler, det var godt vær og god stemning.

Alt klart for at skoklene skal falle

Arrangementskomiteen ved Anne Lise Vollaug og Inger Holmgrunn Holter har servert rømmegrøten

Terje Bekkedal og Villy Ruud sørget for sang og musikk

Villy organiserer quizen

Tekst og foto: Berit Schei Hagen

måtte leies forbi uhyret ved hjelp av havre og sukkerbiter, og det endte med at far måtte få i stand en avtale med Kristianas bileiere. Den gikk ut på at hvis de skulle bile gjennom Holter, måtte de på forhånd gi beskjed til telefonsentralen, så folk derfra kunne advares mot å kjøre på landeveien på den tid man antok bilen ville innfinne seg!

Omtrent på samme tid gikk det rykter om at man kanskje en gang i fremtiden ville kunne reise gjennom luften med en slags maskin med vinger. At presten utbredte disse ryktene – ja, til og med selv trodde på dem, det forarget noen av de eldste i bygden.

Som de fleste prestebarn på landet den gang, hadde vi guvernante til vi skulle begynne på middelskolen, og av henne – med assistanse av far – fikk vi også vår musikkundervisning. Dagen begynte med en morgentur sammen med guvernanten, derefter havregrøt og tran, før vi, alltid like motstrebende, lukket oss inne i vårt lille skoleværelse for resten av formiddagen. Men de lange, mørke vintereftermiddagene før

elektrisitetens tid hadde et «lyspunkt»: skumringstimen etter middag, før lampene ble tent. Mens far sov middag, satt mor med oss barn foran ovnen i dagligstuen og fortalte fra alle de vidunderlige reisene hun og far hadde hatt sammen til land som lå uendelig langt borte, og som det var

sjelden nordmenn fikk besøke den gang. Mor måtte fortelle det samme om og om igjen, og til den monotone lyden av fars snorking og bjerkekubbers knitring i ovnen tok hun oss med på kamelrygg gjennom ørkenen, inn i Egypts pyramider, fra Beirut opp gjennom Libanons fjellandskap til de eldgamle tempelruinene i Baalbek, på stormfulle dampskips-turer i Middelhavet og Egeerhavet, og opp på Akropolis og Areopagos, hvor Paulus hadde talt til athenerne og hvor mor hadde sittet og skrevet boken «Den ukjente Gud», som hun leste for oss da vi ble eldre. I Jerusalem hadde mor og far truffet Selma Lagerlöf, som bodde der mens hun skrev boken «Jerusalem». Hun forærte den til sine norske venner da hun senere besøkte dem i Holter prestegård sammen med sin gode venn forfatterinnen Sophie Elkan.

Fra boken Prestegårdsliv, Minner fra norske prestegårder
Tredje samling, Redigert av Elisabeth Christie
Gyldendal Norske Forlag 1976

Foto: 1915 Ford Overland 80 Touring: Stein Harald Olsen
Øvrige foto: Inger Bjørndal Foss

Digitalt vandringsspill introdusert for skoleelever – fikk lære lokalhistorie på en ny måte

I samarbeid med Wittario og Romerike Historielag har Nannestad Historielag lansert et digitalt vandringsspill. Først ut til å teste spillet, og gjennom det kunne lære om historiske plasser i Nannestad sentrum, var elever fra niende trinn ved Nannestad ungdomsskole.

På lanseringsdagen var det to niendeklasser som fikk prøve seg. Elevene ble delt inn i grupper, og brukte sine mobiltelefoner for å finne fram. På appen de hadde lastet ned fikk de informasjon hvor de skulle gå, og på turen dukket det opp 14 historiske steder.

Villy Ruud fra Nannestad Historielag har skrevet historien om hvert enkelt sted. Etter at elevene hadde lest om det aktuelle stedet fikk de et spørsmål med tre svaralternativer. I appen fikk de umiddelbart beskjed om de hadde svart riktig. Spillet er tilgjengelig for alle.

Tverrfaglig

Før turen informerte blant andre Tom O. Halvorsen, leder for Romerike Historielag, om spillet og bakgrunnen for tiltaket. På postene vil dere få se og oppleve hvordan det så ut tidligere. Kanskje det lå en husmannsplass der det i dag er en boligblokk. Vi skal også bort til kirken. I Nannestad har dere jo en fantastisk kirkehistorie, sa Halvorsen blant annet. Han påpekte at spillet knytter flere fag og temaer sammen. Det er viktig at vi kjenner vår opprinnelse og historie. Det digitale vandringsspillet er en måte å fortelle lokalhistorien til ungdommen, sa Halvorsen.

De første i Nannestad

Berit Schei Hagen, leder for Nannestad Historielag, opplyste at elevene var de aller første i Nannestad som fikk prøve spillet. Hun viste blant annet til de store endringene i Nannestad sentrum.

Noen av dere har bodd i Nannestad lenge, og er litt kjent. Andre har kanskje ikke bodd her så lenge, og da blir det mye nytt. Vi håper vi etter hvert kan lage flere spill, og vi håper da at ungdommen kan være med og hjelpe oss med det, sa Schei Hagen.

Hun syntes det ble en fin intro i den nye Storsalen i kommunehuset, og ga en ekstra takk til Inga Lotte Nordbye og Morten Østli Grønvold som la til rette for arrangementet der.

Våknet tidlig en morgen, tåka lå tjukk mot vinduet, og Jonny lå enda og sov tungt i andre enden av senga. Listet meg stille ned, mor var våken og klar til dagens gjøremål i sommerfjøsset. Hånd i hånd gikk vi oppover den smale stien mot fjøsset, vi kunne høre på lang lei at de ventet oss

Det var en egen stemning når vi åpnet døra, kuene sto liksom og trippet, ventet på å bli sluppet ut i friheten.

Mor kjente alle kuene godt, både ved navn og lynne, så da vi i kveldingen gikk opp igjen for å mjølke, ropte hun på bjellekua og de andre: "Kubåne!!- Nå må de komma da..."- og de kom med sprengferdige jur.

Pssst, psst, psst, sa det i bøtta. Mor dro i spenene med vante bevegelser og lente hodet mot den varme kumagen.

Vi fikk også prøve oss, men det kom bare noen dråper. Redde var vi også, under den store kumagen og bein som sparket bort fluene. Den firbeinte, hjemme-lagede ku krakken var både vaglete og møkkete. Men melk ble det, og stolte gikk vi hånd i hånd med mor ned igjen.

I dag, 40 år seinere, kan jeg enda kjenne luktene fra vår barndom i Søgardn, tørt høy, nysilt melk, skråtobakk og gamle vegger.

På låven fikk vi aldri gå. Det var liksom et hellig sted. Brua var dårlig sikra og vi kunne falle ned. For å skremme, fikk vi høre at her lå "Malla på likstrå", selv om hun var død for 10 år siden!

Foto: Inger Bjørndal Foss

Visste du?

Bygdespeilet Nr.1-1975

- at det pr.1.oktober 1973 var 1083 elever i Nannestads 5 grunnskoler. I fylket som helhet var det 54 562, etter en samlet økning på 1,7 prosent fra foregående år.
- at det pr. 15. juni 1974 var 14 salgssteder for all slags øl i Nannestad? Bygda hadde samtidig to skjenkesteder for alkoholholdige drikker – et for vin, pils og bayer, og ett for kun sistnevnte øltyper.

Statistisk Sentralbyrå

Laurits, vår oldefar, også leilending, men ikke fullt så driftig som sine forgjengere, noe veik og sykelig.

Malla, derimot, var Søgardns ankerfeste, oppvokst i Lia med finneblod i årene, kjempesterk og med rette kalt "Liabjønn." Det var ikke få huldrehistorier og finnesanger hun kunne.

Hun trøstet, tok imellom når noen kranglet, og delte høygolvet med den unge generasjon, her kunne hun fortelle om, "snør" på himmelen, om varme og kulde som skulle komme.

Kathrine, bestemor, sliteren på Søgardn, måtte nok tåle mye snakk. Bestemt, men likevel snill og nær.

Hjørdis Mathilde, vår mor, født og oppvokst under Mallas vinger, setter nå sine spor i den nyeste tid, leilighetenes inntog. Fra fellesskap til, "ensomhet."

Onkel Hans sitter ved enden av bordet, tar fram skråtbakksleiven fra papiret i lommen, legger den møysommelig ned og kutter den opp i små biter. Med vante bevegelser samler han dem i hånda, karver, for så å stappe dem i pipa.

Tida står liksom stille! De store tømmernevene blir som en lampe når han tenner på og røyken brer seg i rommet og bærer tankene videre.

"Har de vøri oppå, gutter?" spør han oss.

Mor må følge oss opp. Vise oss ROMMET. Kalde, og tunge dyner. Kott med lave dører, perrillepanel og skråtak. Onkel Hans hadde rom tvers over gangen. Kan ikke huske å ha sett det.

Vi våknet med sola.

Mor dreiv i kjøkkenkroken da vi kom ned. Brødleiven gjorde vante bevegelser i nuen, og de lyse brødsnivene smakte godt med sirup på. En ekstra smak satte også det litt salte, hjemmelagde smøret- smurt på med nedslitt knivsegg og gulnet plastskaft.

Surr- surr- surr- den monotone lyden fra separatoren i hjørnet varslet frisk melk til maten, rett fra "Maylin" oppe i sommerfjøset.

De voksne drakk kaffe, kokt på tre ovnsringer i svartovnen. Det luktet så godt når mor åpnet den lille skuffen med nykvnet kaffe, da var det høytid!!

Hygget seg

Gjennom spillet kan man bli kjent med hvordan det har vært. Jeg tror også at ungdommen hygget seg på tur i solskinnet, sier Schei Hagen. Blant postene som dukket opp på mobilskjermen var ungdomsskolen, tidligere Eker skole, Chr. Kaxrud, gården Skivulstad, baker Rønning, Gamle Banken, det gamle kommunehuset, Nannestad kirke og Sandvang.

Spillet var både morsomt og interessant, og en fin måte å lære lokal historie på, sier Ida Emilie Danielsen Bråthen og Maren Hermine Haraldsen Sollien, begge elever ved Nannestad ungdomsskole. Her sammen med Tom O. Halvorsen, leder av Romerike Historielag på en av postene.

Spillbasert læringsteknologi

Wittario AS er en bedrift som hjelper til med å bygge et læringsmiljø som er både aktivt og morsomt.

Vi har troen på at læring er for alle, og at variasjon er nøkkelen til suksess. Ved å kombinere spillbasert læringsteknologi og pedagogikk kan du selv skape dine egne læringsopplevelser som andre kan ha glede av, eller bruke vårt ferdige læringsinnholdsrom. I dag teller Wittario over 1500 organisasjoner som benytter Wittario til å skape læringsglede i både utdannings- og bedriftsmarkedet, skriver bedriften på sin nettside. Bjørn Christensen, spillpedagog hos Wittario, informerte om både selskapet og spillet. Dette er et spill som er en blanding av Pokémon GO og Stolpejakten, og ute er jo et godt sted å lære, sa Christensen.

Fra v: Bjørn Christensen og Hanne Kjeldstadli Hansen, Wittario, Roy Carlsen, Villy Ruud, Inger Bjørndal Foss og Berit Schei Hagen, Nannestad Historielag, Alf Henning Moland, Nannestad ungdomsskole, Inga Lotte Nordbye, Nannestad kommune, og Tom O. Halvorsen, Romerike Historielag

Tekst og foto: Magnar Haraldsen

Erindringer

Av Knut Melby

Treskingen om høsten hadde en spesiell sjarm. Det ble brukt dampmaskiner som trekraft. Den ble fyrst med ved, tørr ved. Det var ikke rent lite som skulle til av ved.

Det var fast mannskap som fulgte med maskinen på hver gård. Det var en maskinist, og en tillegger som det het. Han la i kornbåndene i treskemaskinen. Det måtte være mange som hjalp til. Det var noen som gaflet fram loa, noen sjauere til kornet som skulle på bua, noen som kjørte halmen på låven, og noen som bar agner i låven.

Alle disse skulle ha mat fra tidlig morgen til kvelds. Det skulle være ekstra god mat, særlig middagen var ekstra god. Det måtte derfor være ekstra hjelp på kjøkkenet.

Det var et treskelag bestående av en del gårdbrukere. Det kunne være ganske mange. Det kunne være åtte til ti gårder og kanskje flere.

Maskinene var tunge og store. Dampmaskinen var en stor koloss. Den ble dradd av fire eller seks hester.

Treskeverket var kanskje noe lettere, men det ble brukt to til fire hester.

Treskingen foregikk sent på høsten når utarbeidene var unnagjort.

Det kunne ofte være både snø og is og glatt. Det var ofte farlig i bratte gårdsveger. Temmelig smale. Det gikk bra, selv om det så stygt ut mange ganger. Bøndene var flinke kjørekarer. De var vant med det alltid. Det var jo den eneste trekraften som var tilgjengelig. Det var ikke en dag nesten uten at hesten ble brukt.

Av utsatte steder var Bjertnes, Kaksrud, Ånersrud. Det ble satt på bremsesko som bakhjulene gikk opp på. Disse satt fast i en kjetting slik at de ikke skulle forsvinne. Dette skrubbet når det var noe grus, men på isen kunne det virke som meier. Da var de farlige. Vi småguttene syntes dette var spennende. Vi håpet bestandig på at det ikke var skoledag den dagen treskemaskinene skulle kjøres.

Mor skrellet poteter, forberedte middag på Heimtun i sine siste år, skrellet seg bakover til opprinnelsen. Ungdommen kom fra 2. etasje, trøtte, men med spørsmål om livet.

Hun feide oss av og var litt brysk, Kathrine. "En tanke sår", kanskje den nye generasjon hadde innhentet henne?

Lengsler- kjærlighet- hva visste vi om det? Hvem var så denne Leonard?

Mor, som var så sterk, hun trengte da ingen mann.

Ikke hadde vi sett noen når vi var på Søgardn heller. Det gikk bra med onkel Hans, som to gamle besteforeldre var de, hadde jo bodd sammen hele livet. Onkel, mammas onkel, var også vår!

"Hå, hå, hå ", sa onkel Hans, på trammen i vadmelsbukser med tvinnede seler og skråen som seiv ut gjennom munnvikene.

"Er det Nannestad gutta som kommer?" Onkel hadde glimt i øyet, samtidig utstrålte han en godhet og varme som bestefedre flest, store og trygge hender og kjaker som stakk litt.

Ja, onkel Hans brukte faktisk tid på barberingen, en kjekk kar var han!

Kost med myk bust ble omhyggelig penslet rundt munn og under nese, for deretter å skrapes av med godt brukte Gillette barberblad. Ikke rart det stakk litt mot et mykt barnekinn. Etterpå luktet det, "Mann".

Hadde onkel en kjærest? Eller var han bare seg sjøl?

Nå var vi innenfor!! Lukten av den gamle tid kom imot oss. Den satt liksom i veggene. Den mørke, bratte trappen til loftet gjemte noe fjernt og spennende, ja hva skjulte seg der oppe?

"Ja, nå skal vi få det koselig", sa mor. "Dette har jeg gledet meg til lenge".

Det var som å komme inn i en drøm- noe vi bare hadde hørt om i Nordal Rolfsens lesebok- en vandring fra respateks til tjukke furuplanker, der generasjoner hadde satt sine spor og fingeravtrykk:

Ole Persen, en høyreist og veltalende leilending, sønn av den sagnomsuste bjørneskytteren Peder Olsen Fjeldsjøberget.

Karine, en flittig og tålmodig husmannsjente fra Rustadholmen, hvis aner visstnok stammet fra dansk adelsslekt.

Villy Ruud sjekker dynamitt-lageret ved Tishaugen

Skyssstasjonen Østigarn Homble

Tekst og foto: Berit Schei Hagen

Vi nådde bussen i Martha-svingen Del 1, Av Villy Ruud

Vi nådde bussen i Martha svingen, sekken var pakket møysommelig for de fjorten dagene vi skulle være i Søgardn. Mor skulle ta imot oss ved butikken og følge oss veien oppover. Vi både gledet og gruete oss, rare lukter og skumle rom, men det ble jo en avveksling fra den vante tilværelsen vi hadde hjemme, en gang tidlig på seksti-tallet.

Pling!! To tillitsfulle og nysgjerrige guttepike stiger av rute 153 fra Nannestad, møter bestemor Kathrine, vennlig og søkende, spør hvordan bussreisen har vært, tar oss begge i hånden og leder oss trygt gamleveien, hvor hun i sine yngre dager har satt sine spor i fest og ærend.

fram sitt eldorado når vi kommer opp bakkene.

”Er vi snart framme mor?” De seige, lange bakkene blir fort bratte for en ellers sped og kortvokst guttepike.

Bestemor Kathrine merker daglig innsats på Søgardn, men lett til sinns har hun mye til overs for oss gutta. Glad og munter viser hun

Jeg husker den høsten jeg ble konfirmert. Da fikk jeg noen penger i presang. Det var i 1936. Pengene jeg fikk rakk til en ny sykkel. Da kunne jeg kjøpe den sykkelen jeg ønsket meg. Den var bare å få hos Gresvig i Oslo. Det var en Diamant racersykel, blå. Jeg fikk ikke lov å reise til byen alene. Ragnvald Kjærstad hadde kombinert vare og personrute til Oslo. Han utførte alt som han ble bedt om på en aldeles fortreffelig måte. Han var en institusjon. Han ble brukt til innkjøp av alt mulig. Han fikk i oppdrag å kjøpe sykkel etter oppskrift av meg. Aldeles flott sykkel. Ingen hadde så fin sykkel. Jeg ble misunt av alle husker jeg. Jeg var jo ubegripelig stolt av sykkelen.

Dette høres rart ut for 1996 mennesker. Vi har jo tilgang til nesten alt vi ønsker oss. Jeg tror vi levde et mer fordringsløst og mindre kravfullt liv den gangen. Glede av en liten ting, eller kjøpe noe man hadde ønsket seg lenge, den var til å ta og føle på. I de siste 40 til 50 åra har det skjedd så mye. Verden er helt forandret på alle måter, så det er

vanskelig å sammenligne. Det virker som det var så billig i 1930 til 1960 åre, men det var mindre å kjøpe for den gangen. Vi bygde her på Maura første gangen i 1952. Da tjente utdannede snekkere kr 2,00 pr. time.

Jeg sto i forretningen hos Kr. Langerud i 1939 – 40. Jeg hadde 2 kroner dagen pluss middag. Dagen var minst 12 timer, og ofte lengre. En gårdsgutt eller sveiser, (fjøskar), hadde 30 til 40 kroner måneden, pluss kost og losji. Det var jamt over samme lønna. De flyttet som regel til nabogården eller i nærheten etter en to - tre år. Det hendte de flyttet litt lenger innen bygda. Det var godt å komme inn i annet miljø også.

Det var flyttedag 14.april og 14.oktober. disse dagene var det arbeidsformidling i kommunehuset. Det var som regel fridag, så arbeidstakere og arbeidsgivere kunne treffes og inngå arbeidsforhold uten at det ble noen vanskeligheter mellom naboer. Den som av naturen var stor og sterk, hadde større muligheter og mer å velge i enn den som var mindre og svakere. Det meste arbeidet foregikk manuelt, uten hjelpemidler, og da var det om å gjøre å være sterk. Det var jo ofte det som det gikk ut på også, hvor sterk en var, hvor mye en kunne løfte og så videre. De som var sterkest ble det alltid snakket om. Ved smia til Lars Andersen i Låkedalen lå det en jernstang som var ca. 10 – 12 cm i diameter. Den var veldig tung. Det å kunne greie å løfte den i ene enden var et sterkt

løft som ikke alle kunne greie. Det var en styrkeprøve som mange prøvde seg på. Det var alltid i en ende som ble prøvd. På midten var det umulig. Men det var en som tok den på midten. Han het Johan Mostue. Han var etter sigende svært sterk. Han tok den på midten. Det var noe alle husket. Tiden tatt i betraktning var nok dette et godt løft. Det skjedde lite på den tiden. Bare avisene som formidlet nyhetene. Lokalt stoff var det ingen ting av. Lokale nyheter foregikk fra mann til mann. Det ble kanskje litt fargelagt etter som det passerte den enkelte, så stanga i smia hans Lars ble nok litt og litt tyngre etter hvert.

Foto: Inger Bjørndal Foss

Dåpskjolen

Kjolen ble brukt av slekten på Breen Søndre i Maura.

Så vidt jeg vet var første brukeren min tante Anna som ble født i 1899. Det var ni barn i søskenflokket Løvås Breen. Hvorvidt alle etterkommere er døpt i denne kjolen har jeg ingen opplysninger om.

Jeg er blitt fortalt at jeg og min bror har brukt den. Vi er født i 1949 og 1953. Vi er de siste som er døpt i den. Den er et fint minne.

Tekst og foto: Unni Breen Vinge

Kulturvandring 25. mai. Fra «Gamlehjemmet» til Tishaugen

Vi startet vandringen på Leiravoll, også kjent som gamlehjemmet. Her var det fødestue fra 1940 til 1968, og over 3000 barn ble født her. Hele huset er nå bygd om til kontorlokaler, og Sveinar Hoff fra Nordengen Elektriske låste oss inn så vi fikk ta en kikk på lokalene. Fødestua ble selvfølgelig pekt ut.

Deretter passerte vi Telefonsentralen på Hafstad. Turen gikk videre til Nordgarn Homble, hvor Ola Holter fortalte historien til gården. Nordgarn Homble var lensmannsgård 1801-1860. Det var skysstasjon og gjestgiveri her i flere hundre år.

Vi gikk videre forbi «Kjosbutikken» til Østigarn Homble. Denne garden ble skilt ut fra Nordgarn i 1860, og skysstasjonen ble flyttet hit. Den ble nedlagt ca. 1923, men bruket kalles ennå Stasjon. På Østigarn var det landhandel i mange år etter 1860, og i 1875 hører vi at legen i bygda holdt til der.

Turen ble avsluttet ved Tishaugen, der vi også så dynamittlageret til Kjos-butikken.

Svein Åge Nygård fortalte historien om gamlehjemmet, om livet på telefonsentralen etter innspill fra Solveig Rudi og historien om aktivitetene på Stasjon.

Det var godt oppmøte, fint vær og kald vind!

Svein Åge Nygård forteller om Gamlehjemmet

Ola Holter forteller om lensmannsgården Norgarn Homble